

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים

יב א מיי פ"ו מהל' שבעות הלכה יב סמך לאון רמא טושיע י"ד סימן רכח טעף יב: ב עיי מיי שם בשהטת וביימ: יג טושיע שם טעף ז: יד ד מיי פ"ב מהלכות נדרים הל"ד סמך לאון רמא טושיע י"ד סימן ריח טעף א:

פרוש הרא"ש

קצרא. מנכס נגדים ומקנן כדאמרי' בהגותל במהל' ד"ק קט: קצרא שמה וקצרא שקיל ליה: אין פורתין בגולה. דמאחר שאינו מניו ללא מיקום אדעתיה שיערע דבר זה לא הויה חרטה לעקור הגדר מעיקרו: שביחי אפיקורי דמצערי רבנן. מצערי מ"ח אחרים כי האי עובדא: ומי שרי. היינו נעשות פתח מגוף הגדר ולא לפתח ממקום אחר: ועלתה לרגל. שהיו מתקבלים לשמוע הרכשה ואף הגשים היו נוהגות מזה לנצח שמה ולנצח בנבואה של תורה: מהנ"י רבי אליעזר בן יעקב אומר אף הרוצה להדיר את חבריו ב"י. גמ' מפרכ' לה: לא שפעל ליה ולא אהא בהדיה. כיון שיועד שצטל נדרו:

א) נכל זה ליתא בהל"ש בפסקיו פי"ט סי' א) אין כאלו מקומו ויל' לקמן קודם כיון דחזא הויה קצרא ל"א והו מנעטרי רבנן וכו'. ב) עיי מוס' ב"ב עה. ד"ה ועכשיו. א) לקמן סד. ד) נרכות נו. קדושת מה: ה) עייך עה ל"ד כ"ב: ו) נמו"ק כ"ד: ז) צמנדב ל. ח) נע"ב שייך ל"ד כ"ב: ט) נהלן בשמנה, צ) צמנדב ל.

הגהות הב"ח

א) במשה יאמר כל נדר כלי ותיבת לו נמחק:

מוסף רש"י

אין פורתין לו בגולה. דבר שאלו היה בעולם בשעת נדרו עדיין עומדין לצוא לעולם לאחר שגדר (קמח"ד).

ואילו היה מתחרט על עיקר הנדר יאבד שר מעינותיו שהתענה אם היה מוהא על הראשונות לפיכך לא היה מתחרט: א) ויל לקולעך. לכניסת ביתך וכדאמרינן אקילעא דבי ריש גלותא: פתח פיתחא לנפשיה. לא שיתר רב סמורה לעזמו דהא ק"ל [מגינה י]. לא יחל דבריו הוה אינו מיחל אלא שמנא פתח שהיה יכול להיות יותר צו: כל שהיה ספארה לעושיה. שהיא מלך עלמה משוכחת עד שהיא תפארת לאדם העושה אותה ותפארת לו מן האדם שהכל מקלסין אותו צה. והא רמח רב נחמן כלומר לא נדמתי על דעת שיכעוס רב נחמן שלא תהא דרך ישרה שאכעיס אותו וכי האי גוונא לא מיקרי נולד דשכיח לזירתה גברא רבה כרצ נחמן על מי שגדר נדר חזק כל כך אדעתא דכל הני מילי: על דשא דמצטערי רבנן. והאי לאו נולד הוה דשכיח: ומי שרי הכי. כלומר מי שרי לפתוח פתח שהגדר מוכיח הפך מאותו פתח שהרי כל עיקר הנדר לא היה אלא שאם תעבור על דעתו מאסר בהנאמו: אין והסניא מעשה צחוד. אלמנא אפילו כי האי גוונא פתחין. וא"ת ומאי מתמהינן מעיקרא ומי שרי הכי ומה צין זו לנדרי ורוחין דמתני' ארצה היה לו לומר שהגדר מותר מאליו כהנך דמתניתין י"ל דלא דמי דנדרי ורוחין דמתני' לוקח פיו ולבו שון של מוכר ולא של לוקח שון שלעולם לא היה דעמו של מוכר שלא יפחות מן הסלע ולא דעמו של לוקח שלא יוסף על שקל ומש"ה שרו אצל זה דעמו היה להדירה אם תעבור על תנאו ודעתו וכי האי גוונא לא נדרי ורוחין מיקרו אלא דאיכא פתח שאילו היה יודע שתעבור על דעתו לא היה מדירה וצמתניתין נמי הא כתבינא לעיל (פא. ד"ה גרסינן) שאם היו מוכר ולוקח מעמידין דצריהס חיל נדרייהו וכדמוכח בירושל' אלא דאפשר שאף צמטניתין פותחין פתח לומר אילו היית יודע שהלוקח לא יתן צו סלע כלום היית נודר אם אמר לאו ממירין אותו וכדפתחין הכא. וא"ת ומאי שנא מהרואה שיאכל חצירו אלא ומדירו דא"ר אליעזר בן

והו מצטערי רבנן משימשא לטולא ומטולא לשימשא (ל"א אדעתא דהכי אין כמה זימנין והו מצטערי רבנן משימשא לטולא ומטולא לשימשא) אמר ליה במנית בריה דאבא שאול בן במנית מי נדרת אדעתא דמצערי רבנן מטולא לשימשא ומשימשא לטולא אמר ליה נדרא למישרא אתא לקמיהו דרבנן אמרו ליה נדרת אדעתא דהכי אמר להו אין נדרתא אדעתא דהכי אמר להו אין כמה זימנין כיון דחזא ההוא קצרא דמצטערי רבנן מחייה באוכלא דקצרי אמר אדעתא דמחי לי קצרא לא נדרי ושריה לנפשיה א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא האי נולד הוא דלא מסיק אדעתיה דמחי ליה קצרא ותנינא א"ל אין פורתין לו בנוולד א"ל ב"האי לאו נולד הוא דשכיחי אפיקורי דמצערי רבנן דביתיהו דאביי הוה לה ההיא ברתא היא אמר לקריבאי היא אמרה לקריבה אדעתאי ומינסבת לה לקריבך אולת ועברת על דעתיה ואינסבא לקריבה אתא לקמיה דרב יוסף אמר ליה אילו הוה ידעת דעברת על דעתך ומנסבא לה לקריבה מי אדרתה אמר לא ושרייה רב יוסף ומי שרי כי האי גוונא אין והתניא מעשה באדם אחד שהדיר את אשתו מלעלות לרגל ועברה על דעתו ועלתה לרגל ובא לפני רבי יוסי אמר לו ואילו היית יודע שעוברת על דעתך ועולה לרגל כלום הדרתה אמר לו לא והתירו רבי יוסי: **בתני' י"א** בן יעקב אומר אף הרוצה להדיר את חבריו שיאכל אצלו יאמר א) לו כל נדר שאני עתיד לידור הוא בטל ובלבד שיהא זכור בשעת הנדר: **גמ' וכוין** דאמר כל נדר שאני עתיד לידור יהא בטל לא שמע ליה ולא אתי בהדיה חסורי

יעקב) נדרי ורוחין הוה והא התם פיו ולבו שון שרואה שיאכל עמו חצרו ואפי' הכי אמרינן נדרי ורוחין הוה ושרו ממילא י"ל דלא דמי דאילו התם הענין מוכיח מוכיח שאינו אלא זרו שון צאכילת חצרו אלא קפידא כל כך שצטל זה ידינו מנכסיו דקווא אצל זבאי עובדא דציתתו דצאי דאיכא קפידא טפי לצאי כי מנסבא לה דציתתו לקריבה ודאי איכא למיכר בדקווא הדירה ולאו לזרו בעלמא ומש"ה פשיטא לן לזריין פתח ואין הגדר צטל מאליו ארצה מתמהינן היכי שרינן ליה זבאי פתחא: והיתר נדרים ציחד מומחה או צלשה הדיוטות צמקוס שאין מומחה וכדאמרינן בדיא צבכרות צפרק כל פסולי המוקדשין (ד"ו): אמר רבי חייה בר אבין אמר רב עמרם שלשה ממירין את הבכור צמקוס שאין מומחה שלשה צמקוס שאין חכם ואמרינן התם שלשה צמקוס את הגדר צמקוס שאין חכם לאפוקי מדרבי יהודה לדמר היתר נדרים צלשה והוה שיהא אחד מהם צמקוס שאין חכם כגון מאן אמר רב נחמן כגון אלא פירוש האי אחד מהן חכם דצעי ר' יהודה כלומר שיהא אחד משלשתן חכם כגון מאן ליהוי אמר רב נחמן כגון אלא כלומר דצעי רבי יהודה שיהא אחד מהם גמיר וסביר כגון אלא דגמינא וסבירנא ואמרינן מו התם ר' יהודה אומר אחד מהן חכם מכלל דהנך כל דהו אמר רבינא דמסביר להו וסביר כלומר חד מינייהו צעין שיהא גמיר וסביר אצל תרי אע"ג דלא גמירי כיון דכי מסביר להו סביר ומשמע ודאי דחכם דשרי יחיד לר' יהודה דוקא צמקון דאי בגמיר וסביר בלחוד כרצ נחמן סגי א"כ היכי צעי בתלתא שיהא חד מינייהו גמיר וסביר והא מאן דגמיר וסביר בלחודיה שרי נדרא ומה לו להצטרף עם השנים ומאי קאמר אחד מהן חכם צמקוס שאין חכם דאי בגמיר וסביר סגי צלל מקוס שהוה הרי יג צו חכם אלא ודאי הי"ק אחד מהן חכם דהיינו גמיר וסביר צמקוס שאין חכם דהיינו צמקון דאי איהי ללמך לחודיה שרי נדרא. וכיון דלר' יהודה צעי סמוך ציחדי לרבנן נמי דמדרבי יהודה נשמע לרבנן דבאי לא פליגי והכי נמי משמע לן בצוף פ' נערה המאורסה (לקמן עה): דאמרינן מועדי ה' לריבין מומחה פרשת נדרים אין לריבין מומחה אלא אפי' צ"ד הדיוטות והא פרשת נדרים ראשי המטות כתיב' אמר רב סהלא ואיתומא ר' יוחנן ציחדי מומחה ומשמע דיתיד מומחה דהפרת נדרים דומיא דמומחין דמועדי ה' הנה התם צעיא סמוך ה"ג צעיא סמוך זהו דעת הרמב"ן ז"ל. אצל הרמב"ם ז"ל כתב צ"פ ו' מהל' שבועות (ה' ה) דחכם מוצק ממיר את הנדרים דלא צעיא סמוך משמע דמפרש הרב ז"ל דהא דאמרי' התם צמקוס שאין חכם לאו סיומא דתלתא דר' יהודה היא אלא אדרבנן קאי דאמרי שלשה ממירין את הגדר צמקוס שאין חכם דאלמנא חכם לחודיה ממיר ומהדרין כעין אמר מר צמקוס שאין חכם כגון מאן כלומר כגון מאן ממיר וסביר ומהו רב נחמן רב אמר אלא כלומר דגמיר וסביר אלא כל היכא דגמיר וסביר איבו נדרים שרי נדרא ואע"פ שאינו סמוך וכבר כתבתי זה בפ"ק (דף ה: ד"ה ושמחה) ועוד כתובו צוה צפרק נערה ונדרא ע"פ צ"ד. ושלא הדיוטות דשרו נדרא כד מסביר להו וסביר סגי דקיי"ל כרצנן דלא צעו שיהא אחד מהן חכם ומיהו צעין דכי מסביר להו לצבדו דג' לרבנן כגנים לרבי יהודה. ומסתברא דהא דאמרינן שלשה ממירין את הגדר צמקוס שאין חכם דמשמע הא צמקוס שיש חכם אין ממירין משום כבודו של חכם הוא דאיתמר ולכתחלה הוה דלא אצל דציעדא אשתי ליה נדרא: פסקא אף הרואה להדיר את חבריו. שאוסר כל נכסיו על חצירו אם אינו אוכל עמו יאמר כל נדר שאני עתיד לידור. מפרש בגמרא: **גמ' כיון דאמר כל נדר וכו' לא שמע ליה ולא אתי לגביה למיכל בהדיה**. לפי שכבר יודע המומחן שאין נדר חל עליו שכבר צטלו המומחן. וצדין הוא דהוה מלי לשנויי דלמר מדיר בחשאי כדי שלא ישמע המודר אלא דאכתי לא אתאי ליה מתניתין שפיר דכיון דתני אף הרואה משמע דהא נמי משום נדרי ורוחין מותר ולא משום תנאי שהתנה וא"כ מאי אף ועוד דאי צבי האי גוונא עסקינן היכי תני וצלבד שיהא זכור [בשעת נדרין] פשיטא שהוה זכור שהרי בשעת הגדר הוא מתנה: הכי